

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

De motivering van het aanhoudingsbevel en van de beslissingen van de rechtsmachten van onderzoek (slot)

Niet enkel het oordeel over de plichtigheid, maar ook het oordeel over de *maat* van de straf, kan beïnvloeding ondergaan. En namelijk wel in de twee richtingen.

Indien een betichte die reeds drie maanden opgesloten zit, terecht staat, dan is de rechts-economie enigszins geschokt indien de Rechtbank slechts twee maanden gevangenisstraf zou uitspreken.

Een eenvoudige menselijke wet geeft er eveneens aanleiding toe de uit te spreken straf in vergelijking te brengen met de reeds uitgeboete, ten onrechte een redelijk, een billijk vergelijk te treffen.

De straf wordt dus als gepredestineerd door de voorlopige hechtenis. Rechtsphilosophisch en praktisch is dit foutief.

Vaak blijkt dit het geval geweest te zijn inzake politieke repressie, gebied dat we voor het overige onbesproken laten.

In het geval, van de andere kant, dat de betichte vrij voor de Rechtbank verschijnt, toestand die rechtsphilosophisch de normale zou zijn, zou er van beïnvloeding hoegenaamd geen sprake moeten kunnen zijn. Deze toestand wordt door de advocaten-verdedigers nochtans uiterst op prijs gesteld, omdat naar haar mening de Rechtbank in die omstandigheden inderdaad volledig de handen vrij heeft en niet dat a-prioristisch vermoeden van plichtigheid in zich zal dragen. Maar dit is juist de reactie op het andere geval en bevestigt bijgevolg door het negatieve het gevaar voor praedestinatie door de voorlopige hechtenis.

Het is weer menselijk dat de Rechtbank in de praktijk onwillekeurig geneigd zou zijn milder tegenover de betichte, die nog niet opgesloten is geweest, te tonen.

Nu kan ook deze mildheid zich natuurlijk in een

aantal gevallen voordoen wanneer de betichte aangehouden verschijnt.

Hij heeft reeds kennis genomen met de gevangenis, zijn termijn is reeds afgekort, op de zitting heeft hij altijd een kans de straf te horen uitspreken die hij reeds uitgeboet heeft of die deze laatste soms niet veel meer zal overtreffen. Hij is reeds gedwee, ook getroost geworden, antwoordt allicht mak en beleefd, doet zich als een brave, verbeterde misdadiger voor. Er wordt alras van de rechtbank gevergd dat ze blijk moet geven van medelijden met hem die vrouw en kinderen heeft, die reeds zolang van hem verstoken zijn !

In elk der mogelijke gevallen, blijkt de rechtsmacht van wijzen iets van haar authentieke autoriteit, van haar specifiek afschrikkend karakter verloren te hebben.

De voorlopige hechtenis zit als 't ware als een parasiet op de rechtsmacht van wijzen vast. Het prestige van de laatste wordt in zekere mate erdoor in discrediet gebracht.

Ten slotte nog deze overweging : de bevoegdheid tot het uitspreken van voorwaardelijke veroordelingen, waarvan het toepassingsgebied door de recente wet van 14 November 1947 in grote mate is uitgebreid en die door sommige rechtbanken reeds metterdaad toegepast wordt, heeft de hechtenis in het stadium van onderzoek in een nog meer precair daglicht geplaatst.

Er kan ten huidige dage altijd veel kans bestaan dat, hoewel tegen de betichte zelfs een aanzienlijke gevangenisstraf zal uitgesproken worden, deze niet zal hoeven uitgeboet te worden, indien hij aan de gestelde voorwaarden voldoet (47).

Nu lijkt het logisch en billijk tevens dat ook daarmee rekening gehouden wordt. Indien inderdaad de wetgever in één richting aanstuurt, zou

deze tendenz op een ander punt niet mogen ontzenuwd worden. Is er een evolutie, indien zelfs nog maar in het stadium van experiment, waarneembaar, dan zou het hele strafrechtsapparaat deze dienen te volgen.

En het stelsel in zijn geheel treedt voor het eerst in werking bij de onderzoeksrechter waar over de aanhouding beslist wordt.

* * *

Zo komen we terug op de bespreking van het verdere mechanisme van de aanhouding binnen het stadium van het onderzoek.

De onderzoeksrechter immers is niet de enige om zich over de aanhouding uit te spreken: op hem volgen de Raadkamer voor de bekrachtiging van het aanhoudingsbevel en de bevestiging van de hechtenis, (art. 4 en art. 5 van de wet van 1874), en de Kamer van Inbeschuldigingstelling om uitspraak te doen in graad van beroep.

Binnen dit ogenschijnlijk gesloten geheel bestaat echter geen eenheid van principes. De waarborgen aan de betichte door de wet geboden worden enkel toegepast bij het afleveren van het aanhoudingsbevel en verzwinden in de verdere procedure, voor Raadkamer en Kamer van Inbeschuldigingstelling, tengevolge het gebruik van de formules van algemene en vage motivering en de alomvattende grondslag van het « openbaar belang » van art. 5.

Wat is, inderdaad, om te beginnen de zin van het optreden van de Raadkamer binnen de termijn van vijf dagen na het eerste verhoor.

Eerstens is het vanzelfsprekend een waarborg meer, tegen de willekeurige macht van de onderzoeksrechter, die toch maar een alleenzettelend magistraat is, die soeverein de aanvankelijke beslissing tot aanhouding neemt. Vergeten we niet dat oorspronkelijk de Raadkamer een waar rechtscollege is waarin drie rechters zetelen, met inbegrip van de Onderzoeksrechter (art. 127, 2, Wetboek van Strafrechtspleging). In elk geval is het een contrôle gebleven: het is een zitting, die door een ander magistraat voorgezeten is, en die « un débat sérieux, approfondi et contradictoire » moet uitmaken (48); waarop dus tevens ook de verdachte en zijn raadsman en de Procureur des Koning gehoord worden. Het hele stelsel is er in de grond één van opeenvolgende waarborgen voor de verdachte en dat hoeft ons des te duidelijker te doen inzien dat alle beslissingen in die geest moeten genomen worden, en in principe elk twistpunt of twijfel in het voordeel van de verdachte moet uitvallen.

Merken we dadelijk op dat deze maatregel bovendien metterdaad een gerechtvaardigde contrôle betekent op de bedrijvigheid van de onderzoeksrechter en deze zal er dan ook zijn eer op stellen reeds binnen het tijdsbestek van de eerstvolgende dagen na het verhoor de grootst mogelijke klaarte in de zaak te hebben gebracht en alle maatregelen te hebben getroffen die het ontdekken van de voornaamste elementen van het misdrijf moeten verzekeren (huiszoeking, inbeslagneming, confrontatie, enz.).

Maar dat eerste tijdperk van vijf dagen zou dan

ook in de meeste gevallen moeten volstaan om het welslagen van het onderzoek te hebben gewaarborgd en het openbaar belang te hebben gevrijwaard. Zeer vaak zou de verdachte na de vijf eerste dagen of vroeger op vrije voeten mogen gesteld worden.

Nu, na dat de onderzoeksrechter het aanhoudingsbevel heeft uitgevaardigd wordt hem door de normale procedure van de voorlopige hechtenis de heerschappij over de vrijheid van verdachte ontnomen, tenzij dat hij, in bepaalde omstandigheden, en in afwijking van de beslissing van de Raadkamer dan, op eigen initiatief de invrijheidstelling kan bevelen (art. 6 wet van 1874).

Veronderstellen we dat de onderzoeksrechter, overeenkomstig de eis van de wet en de rechtspraak, zijn aanhoudingsbevel heeft gemotiveerd op de gespecificeerde grondslag dat het te vrezen was dat de verdachte indien hij op vrije voeten werd gelaten, het materieel bewijs van het misdrijf onmogelijk zou hebben gemaakt.

In die, tot de zaak beperkte, specifieke motivering ligt de waarborg besloten die de wet vereiste, is de enige grondslag vervat tot het recht van aanhouding; het systeem, door de wet van 1874 opgebouwd, werkt.

Binnen de vijf dagen daaropvolgend, nu, is dat bewijs in handen van het gerecht gekomen. Dan wordt de Raadkamer gevat en: zij *behoudt* de aanhouding op grond van een algemene formule, die enkel het belang van de openbare veiligheid inroept, of die daarbuiten nog het eerste motief van de onderzoeksrechter, dat inmiddels vervallen is, herhaalt. Het hele stelsel van waarborg is gevallen. De raadkamer specificeert haar motief niet, spreekt zich niet over het enig motief dat de onderzoeksrechter gebruikte, uit.

Indien de onderzoeksrechter buiten het eerste nog het motief van de openbare veiligheid meer bepaald had willen voorzien, zou hij ook dit uitdrukkelijk moeten hebben gedaan. Hetzelfde zou logischerwijze ook van de Raadkamer moeten vereist worden.

Indien de speciale motivering van de onderzoeksrechter kan ontzenuwd worden door een algemene formule van de Raadkamer, dan heeft de eerste ook geen zin.

Wat gevergd wordt van de onderzoeksrechter, moet dit zeker ook van de Raadkamer worden, die de betekenis van een hogere instantie heeft. (In elk geval wanneer ze uitspraak doet binnen de vijf dagen op grond van art. 4).

Nog meer: hoe wil men dat er « un débat sérieux et approfondi » in de Raadkamer plaats grijpe, indien de punten van dit debat niet vastgelegd zijn in het aanhoudingsbevel of het zullen worden in de bekrachtiging daarvan door de Raadkamer. (49)

In de praktijk wordt het pleidooi voor de Raadkamer door de advocaten soms enigszins verwaarloosd; dit is juist het gevolg van het weinig succes dat ze in het algemeen in staat zijn te oogsten tengevolge de hermetische houding van deze rechtsinstantie; waarmee niet wil bedoeld worden dat deze toestand algemeen zou zijn. Het ontgaat ons niet dat één van de taken, waarvoor de Raadkamer ingesteld is, natuurlijk ook de contrôle is op de

vormelijke regelmatigheid van het aanhoudingsbevel (50).

De bewoordingen van art. 4 van de wet van 1874 verklaren niet uitdrukkelijk dat het bevel van de Raadkamer, op grond van dit art. uitgevaardigd, moet gemotiveerd zijn. Het luidt « het aanhoudingsbevel zal niet gehandhaafd worden indien het binnen de vijf dagen na het verhoor niet door de Raadkamer bevestigd is... ».

Terwijl de wet in art. 5 nopens de bevestiging van de hechtenis binnen de maand, van een « gemotiveerd bevel » spreekt. We denken niet dat bewust twee verschillende toestanden bedoeld werden.

Blijft in elk geval de algemene regel dat elke beslissing van een rechtsmacht moet gemotiveerd zijn: dit principe alleen reeds is voldoende, men kan zich geen uitzondering erop voorstellen. En hoger hebben we getracht naar voor te brengen dat het gebruik van een algemene formule op dit punt, in een stelsel van waarborgen, niet als motivering kan beschouwd worden (51).

Verder willen we zien dat het achterwege blijven in de wettekst van een uitdrukkelijke verplichting tot motivering als een bewijs kan beschouwd worden dat de Raadkamer enkel de oorspronkelijke motivering van het aanhoudingsbevel moet beoordelen en zich tot deze motieven dient te beperken.

* * *

De juridische toestand van de verdachte evolueert dus over de drie stadia: 1) aanhoudingsbevel door de onderzoeksrechter afgeleverd; 2) bekrachtiging door de Raadkamer binnen de vijf dagen; 3) bevestiging van de hechtenis door de Raadkamer telkens binnen de maand.

Het hoeft vooral onderlijnd te worden dat het afleveren van het aanhoudingsbevel het vertrekpunt van alles is; zonder deze eerste maatregel kunnen de overige niet volgen, ze putten bijgevolg hun bestaan uit de aanvankelijke beslissing van de onderzoeksrechter.

Vandaar dat men — logischerwijze — geneigd is te oordelen dat de opvolgende rechtsinstanties zichzelf geen uitgebreider macht kunnen toekennen dan de beroordeling van de stof die hun beperkend door het aanhoudingsbevel verstrekt werd.

Ze zijn juist maar gevat tengevolge het bestaan van het aanhoudingsbevel. De Raadkamer beslissend over het behoud van de voorlopige hechtenis zou zich bijgevolg niet kunnen uitspreken over de vereisten van het openbaar belang in een bepaalde zaak, indien er geen aanhoudingsbevel was afgeleverd geworden. En, indien, zo er wel een werd afgeleverd, dit in zijn motieven, — zelfs door het stilzwijgen — beslist heeft dat *het openbaar belang in het algemeen* niet in het gedrang komt, maar integendeel vermeldt dat enkel deze en gene bepaalde beschouwing de aanhouding rechtvaardigt, kan men zich afvragen of de Raadkamer, art. 5, zich achteraf eigenmachtig bevoegd kan maken, uitspraak doende over dat eerste aanhoudingsbevel, om het *openbaar belang* voor de eerste maal in te roepen in een derde phase van rechtspraak. Ze

blijft dan niet binnen de grenzen van het rechterlijk contract, zou men kunnen zeggen.

We weten dat haar die uitgebreide macht door art. 5 wordt toegekend, maar dat breekt dan ook plotseling volledig af met het stelsel van waarborgen dat langs de weg van het aanhoudingsbevel door de Raadkamer — art. 4 — als een continuïteit tot die derde phase is geraakt.

Nu, op deze onverwachte, nieuwe bevoegdheid, van de Raadkamer berust het eigenlijke systeem van de voorlopige hechtenis.

Voortgaand op de tekst van de wet, is het principe van art. 5: de *vrijheid*. « Si la chambre du conseil n'a pas statué sur la prévention dans le mois à compter de l'interrogatoire, l'inculpé sera mis en liberté... » Daarna geeft het art. dan aan wat er anders moet gebeuren: de Raadkamer hoeft in een gemotiveerde uitspraak te verklaren dat « het openbaar belang » het behoud van de *hechtenis* eist. Daar staan we dus voor het eerst voor een nieuwe stof: de hechtenis gegrond op het openbaar belang. De wet geeft bijgevolg toe dat in deze stand geen sprake meer moet zijn van de eisen van het onderzoek, — dit mag praktisch ten einde zijn — of van de openbare veiligheid, maar ze laat toch toe de hechtenis te behouden, « het openbaar belang » in het algemeen moet alleen nog maar ingeroepen worden.

Verliezen we niet uit het oog dat ook deze, op het eerste zicht, schijnbaar veelomvattende bepaling van art. 5, oorspronkelijk eens te meer als een *waarborg* voor verdachte bedoeld was. « Ce n'est pas assez d'entourer de ces garanties la délivrance du mandat d'arrêt, déclara de Minister de Lantsheere, il fallait encore protéger l'inculpé contre l'éventualité d'une détention prolongée au delà de ce qu'exige l'intérêt social ». (52)

En de verslaggever in de Senaat d'Anethan, zei op zijn beurt: « Cette intervention de la Chambre du Conseil aura... l'avantage... de protéger efficacement les libertés individuelles, en empêchant la prolongation inutile de la détention... ».

Nochtans is er in de praktijk mogelijkheid om te goochelen met die vage term. Inderdaad wat betekent « openbaar belang »? Le Court geeft ons het antwoord: « L'intérêt public se confond ici avec les exigences de l'administration de la justice, et mille circonstances diverses, bien plus de fait que droit, qui sont de nature à influencer plus ou moins sur l'ordre et le sentiment public. C'est donc avant tout une question d'appréciation, laissée à la conscience des magistrats, qui devront se pénétrer de cette idée que les motifs d'intérêt public peuvent justifier le maintien de la détention que ne commande plus l'intérêt de la sécurité publique, et examiner dans chaque affaire dont ils sont saisis, les faits spéciaux, la position de l'inculpé, l'effet moral que produirait sa mise en liberté toutes circonstances qui peuvent, au point de vue de la répression des crimes et délits, qui est un intérêt social, exiger le maintien de l'inculpé en état de détention préventive. »

Hoe ziet er dan de toestand van verdachte op dat punt van de procedure uit?

Indien de verdachte aanvankelijk aangehouden is

wegens wel bepaalde gespecificeerde en beperkend aangestipte, motieven, en die toestand eerder vergankelijk, precair is, dan wordt zijn toestand zich thans om naar een voorlopige *strafmaatregel*; hij wordt, in afwachting van zijn komende berechting, in hechtenis gehouden, thans om reden dat het openbaar belang zou vereisen dat hij voor de uitspraak van zijn straf niet meer vrijkome, in werkelijkheid reeds als een veroordeelde.

Het enig criterium bijgevolg dat nog in aanmerking komt is « l'intérêt public » uit art. 5, hoger reeds omschreven.

Het is een andere *term* dan « l'intérêt de la sécurité publique » uit art. 1 en een ander *begrip* tevens. Art. 5 wijst op iets algemener, vager. Dit is het oordeel tevens van de *Pandectes Belges* (53) die ook De Le Court citeren: « le législateur, en se servant de ces deux expressions désignant deux situations différentes, n'a pas voulu dire deux fois la même chose. » Nu, onder « l'intérêt public (qui) se confond ici avec des exigences de l'administration de la justice, et mille circonstances diverses... » kan dan waarlijk alles ondergebracht worden.

Aldus moeten we vaststellen, van zuiver juridisch standpunt uit gezien, dat een stelsel dat in oorsprong één van strenge waarborgen was, door het aanplakken van een aanwas die van nature uit een bastaard is, tot een waarborgloze toestand geleid heeft: dit is zowel aan de wet zelf als aan haar toepassing te wijten.

De rechtspraak, op dit punt, steunt zich letterlijk op de tekst van de wet zoals hij is. Een arrest van het Beroepshof van Gent, 1 Juli 1882 (54) zegt: « ...alors que le juge d'instruction ne peut, dans certains cas, décerner un mandat d'arrêt que dans ces circonstances graves et exceptionnelles, et lorsque cette mesure est réclamée par l'intérêt de la sécurité publique, la chambre du conseil, au contraire, appelée à statuer mensuellement sur le maintien de la détention, doit se préoccuper uniquement de l'intérêt public. »

De beoordeling van dit begrip « intérêt public » « rentre dans le domaine souverain d'appréciation... (La Chambre du conseil n'est pas) tenue de spécifier à nouveau les circonstances graves et exceptionnelles qui ont justifié la délivrance du mandat d'arrêt » (55).

Anderzijds schijnt Cass. 5 janvier 1925 (56) nog altijd enigszins terug te wijzen naar het aanhoudingsbevel wanneer verklaard wordt: « Aucune disposition de la loi sur la détention préventive n'impose que la Chambre du conseil décidant que l'intérêt public exige le maintien de la détention invoque à cet égard d'autres motifs que ceux du mandat auxquels elle a déclaré se référer. »

De Kamer van Inbeschuldigingstelling tenslotte, die over deze stof in graad van beroep uitspraak doet, mag zich aan dezelfde grondslagen houden, als hoger voor de Raadkamers besproken (57).

Andere principes worden echter eveneens aangenomen:

- a. Soevereine appreciatie van de gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden (58).
- b. overname van de motieven van de onderzoeksrechter (59).

c. gebruik van geheel nieuwe motieven: *Est légal l'arrêt de la Chambre des Mises en accusation, qui, ...se fonde sur des considérations étrangères au fait qui a donné lieu à la délivrance de ce mandat... »* (60).

Men kan bijgevolg vaststellen dat ook hier buiten het stelsel van waarborgen wordt getreden. In dit oorspronkelijk met uiterste zorg op het punt gestelde geheel van waarborgen rondom het aanhoudingsbevel is er dus een opening, waar doorheen de verdachte verdwijnt naar het autoritaire, soevereine, hermetische stelsel van de eigenlijke voorlopige hechtenis — voorportaal van de straf. Er is iets onlogisch daaraan.

Merken we intussen nog op dat de zware gevallen in heel deze bespreking niet bedoeld worden, de aanhouding in die gevallen gewaarborgd zijnde door het voorzien in het aanhoudingsbevel zelf van de nodige motieven van openbare veiligheid, die van kracht blijven over heel de procedure in het stadium van onderzoek, indien het feit dan al niet zó zwaar is dat het gedekt wordt door een aanhoudingsbevel van rechtswege. (art. 1, 3).

Indien we hoger het gevoel uitspraken dat we na de bevestiging door de Raadkamer binnen de maand, reeds voor een soort van *bestraffingsstadium* staan, dan wordt dit nog versterkt tengevolge de stelling van de rechtspraak, die immers aanneemt dat de Raadkamer zich reeds over de *plichtigheid* heeft bezonnen (61). « ...la Chambre du conseil (qui) doit, quel que soit le crime imputé au prévenu, vérifier, par l'examen des pièces de l'instruction, si les indices de culpabilité relevés à charge de l'inculpé exigent le maintien de la détention ». Dat benadert dicht de grond van de zaak (62).

Om nu terug te komen op de functie van de Raadkamer *beslissend binnen de vijf dagen* op grond van art. 4, denken we dat zij de verdachte in vrijheid moet laten, indien de motieven in het aanhoudingsbevel voorzien, op dat ogenblik vervallen zijn, bv. de vrees van beïnvloeding van getuigen, in het geval de voornaamste getuigen reeds verhoord zijn.

De Raadkamer in die stand van het onderzoek is waarlijk de poort waarlangs de betichte uit de gevangenis treedt of waarlangs hij, in het andere geval, vaak in het eigenlijk stadium van de voorlopige hechtenis — voorportaal van de straf — terecht komt.

Het is voor deze Raadkamer dat de « débat sérieux approfondi et contradictoire » zich afspeelt: de wetgever heeft gezien dat dit het cruciaal punt is en weer een reeks waarborgen in het leven geroepen.

Op die zitting zal de Raadkamer zich uitspreken over de motieven van het aanhoudingsbevel. Logischerwijze zal zij geen andere mogen toepassen, om de aanhouding te behouden, indien de eerste reeds vervallen zijn; met uitzondering wanneer er inmiddels, in de loop van het onderzoek, waarlijk nieuwe zijn opgedaagd die de onderzoeksrechter in zijn verslag zal aangeven.

De verdachte en zijn raadsman hebben het recht uitdrukkelijk te weten welke bepaalde motieven ingeroepen worden om de aanhouding te ver-

rechtvaardigen, teneinde zich op die punten te kunnen verdedigen, ten einde juist de «*débat sérieux*» te kunnen uitlokken. De besluiten die uit dit debat moeten getrokken worden, mogen niet eenvoudig verzvolgen worden in een algemene formule die enkel de vage term van «*openbare veiligheid*» aangeeft.

Want het is hier de laatste kans voor verdachte om zich te kunnen beroepen op de waarborgen van het stelsel van het aanhoudingsbevel. Eens in het verdere stadium van de bevestigingen om de maand getreden, zijn deze weggevallen en vervangen door het allesomvattende motief van «*openbaar belang*» van art. 5, dat volgens een heersende rechtsgewoonte niet meer hoeft gespecificeerd te worden.

Het is daarom van het grootste belang dat de onderzoeksrechter binnen de vijf (of minder) eerste dagen zich beijvert om alle gegevens in handen te krijgen die de vereisten van het onderzoek kunnen verlangen. Nogmaals zij er op gewezen dat het hier hoofdzakelijk slechts gaat over die alledaagse, maar qua aanhouding meest kiese gevallen.

De Raadkamer — zoals we reeds hoger aandiikten — ontvangt haar bevoegdheid slechts uit het aanhoudingsbevel: het is daarover dat zij te beslissen heeft: zij heeft het te beoordelen zoals het daar voor haar ligt, gegrond reeds op zijn eigen motieven. Logischerwijze kan zij die perken niet te buiten gaan, nergens wordt haar die bevoegdheid gegeven. «*Le mandat d'arrêt ne sera pas maintenu si, dans les cinq jours de l'interrogatoire, il n'est pas confirmé par la Chambre du conseil.*» Het is in negatieve vorm opgesteld, waardoor nog duidelijker uitkomt dat de taak van de Raadkamer enkel een contrôle is. «*Le mandat d'arrêt ne sera pas maintenu,*» betekent wel dat het, in het tegenovergesteld geval het oorspronkelijk aanhoudingsbevel is dat van kracht blijft, het aanhoudingsbevel zoals het beperkend diende opgesteld te zijn.

Het art. 5 in tegenstelling met het voorgaande spreekt niet meer van het aanhoudingsbevel, maar gebruikt de term «*hechtenis*».

Het aanhoudingsbevel blijft, ook na de beslissing van de Raadkamer, de *titel* van de aanhouding.

En wellicht juist daarom, wordt in het art. 4, niet uitdrukkelijk van de motivering van het bevel van de Raadkamer gesproken. Het heeft geen eigen motivering, het heeft enkel de motieven van het oorspronkelijk aanhoudingsbevel te bevestigen, zeggende dat al of niet die motieven nog blijven voortbestaan. Dat is de enige redelijke bevoegdheid van de Raadkamer in deze instantie.

Bovendien werd de discretionnaire en soevereine macht van de onderzoeksrechter bij het afleveren van het aanhoudingsbevel onbetwist geproclameerd: «*Dans l'appréciation des circonstances intrinsèques du fait et sur l'influence que celles-ci peuvent avoir sur l'ordre social ou la sécurité publique, le juge n'est lié par d'autres règles que celles qui lui dicte sa conscience...* Cette appréciation échappe au contrôle de la Cour de Cassation», verklaart Répertoire Pratique (63).

De onderzoeksrechter heeft een waar «*vonnis*» gevelde aan welks autoriteit niet mag getornd worden. Het art. 1 van de wet van 1874, zegt dat

hij een aanhoudingsbevel *kan* of *mag* afleveren: hij is daar niet toe verplicht. «*Lorsque ce magistrat a décidé qu'il n'y a pas lieu à l'arrestation du prévenu, il a rendu un véritable jugement*», lezen we in de Pandectes Belges. (64)

Het is dan ook niet meer dan redelijk dat de Raadkamer, beslissend binnen de vijf dagen, er geen andere, nieuwe beschouwingen in betreft, om de aanhouding te verlengen, die vreemd waren aan de motieven van de eerste rechter.

Ten andere wordt aan de onderzoeksrechter door art. 8 de macht gegeven een nieuw aanhoudingsbevel uit te vaardigen tegen de verdachte die in vrijheid werd gelaten, wanneer er zich *nieuwe* gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden voordoen, die eens te meer in de motivering gespecificeerd moeten worden.

De Heer Hayoit de Termicourt (65) is de mening toegedaan dat de Raadkamer in haar beslissing juiste motieven kan in de plaats stellen van *verkeerde*, die in het aanhoudingsbevel aangegeven werden: wij zijn daarmede akkoord op voorwaarde dat deze uitzonderlijke handelwijze van de Raadkamer in haar motivering duidelijk zou uitkomen en dat ze haar houding met voldoende redenen zou omkleden, die ze in haar bevel vastlegt.

Samenvattend, evolueert de juridische toestand van verdachte over opeenvolgende stadia die elk een apart karakter hebben.

1. Aanhoudingsbevel: gegrond op art. 94 van het wetboek van strafvordering, art. 1 en 2 van de wet van 1874; omringd van een economie van strenge waarborgen; uitzonderingsmaatregel; slechts gerechtvaardigd in geval van «*gewichtige en uitzonderlijke omstandigheden*» die de openbare veiligheid aanbelangen; vaak oorspronkelijk wegens vereisten van onderzoek afgeleverd.
2. Bekrachtiging binnen de vijf dagen door de Raadkamer: gegrond op art. 4 van de wet van 1874; in hooforde ingesteld als een contrôle op de aflevering van het aanhoudingsbevel, «*ne sera pas maintenu si*»; indien wel gehandhaafd, zou logisch op dezelfde grond als aanhoudingsbevel moeten zijn.
3. Bevestiging van de hechtenis om de maand door de Raadkamer: gegrond op art. 5 van de wet van 1874; invoeren van «*openbaar belang*» in het algemeen is voldoende; vaak bepaald einde van de autoriteit van het aanhoudingsbevel; meer bepaald stadium van hechtenis.
4. Na verwijzing door de Raadkamer naar de Rechtbank gegrond op art. 130 van het wetboek van strafvordering «*...le prévenu s'il est en arrestation, y demeurera provisoirement*»; automatisme, grondslag de verwijzing zelf.

Men zou hieraan nog kunnen toevoegen het geval van art. 7 van de wet van 1874, wanneer, de onderzoeksrechter ontlast zijnde door het bevel van verwijzing, de rechtsmacht, gevat door het verzoek van verdachte om in voorlopige vrijheid gesteld te worden, de hechtenis behoudt: de wet geeft geen enkele aanduiding van de gronden waarop het behoudt moet steunen.

Om te besluiten komt het ons voor dat het stelsel

van de wet van 1874, dat er oorspronkelijk één van waarborgen uitmaakt, halfslachtig is. In het nauwsluitend geheel van waarborgen, waarin het systeem van het afleveren van het aanhoudingsbevel, indien het welbegrepen toegepast wordt, ingedijkt is, opent de wet een bres naar het ruime en niet beperkte toepassingsgebied van de beschouwingen van «openbaar belang», ingeroepen om de eigenlijke hechtenis te gronden. Uit een toestand, oorspronkelijk van stevige waarborgen voorzien, wordt de gelegenheid geput om langs de weg van een feitelijke continuïteit de verdachte in het hermetisch stelsel van de hechtenis binnen te leiden.

Praktisch neemt dat laatste stadium soms reeds, doch in dat geval geheel ten onrechte, een aanvang op het ogenblik van de bekrachtiging van het aanhoudingsbevel binnen de vijf dagen door de Raadkamer, tengevolge het onverantwoord ruim gebruik van het algemeen motief van de openbare veiligheid.

Het klassiek stelsel van het strafrecht — waarmee we moeten akkoord zijn zolang niets beters in de plaats is gekomen — wordt enigszins ontwaard door de praktijk van de voorlopige hechtenis: ze maakt praktisch inbreuk op de afscheiding van vooronderzoek en bestraffing (met welk principe

we in elk geval zullen akkoord blijven), en doet tekort aan de autoriteit van beide.

Beide onderscheiden systemen zouden nochtans, door een oordeelkundige en volgens de geest van de wet beperkte toepassing van de bepalingen van 1874, waarlijk elk afzonderlijk kunnen gemobiliseerd worden.

Willy CARSAU,
Rechter.

(47) Art. 1 w. 14 Nov. 1947, in vervanging van al. 1 art. 9 van d.w.v. 31 Mei 1888.

(48) P.B., Dét. prév. 1943, 156.

(49) Hayoit de Termicourt, De la loi sur la dét. prév., Rev. dr. pén. 1924, p. 2.

(50) Rep. prat. dét. prév. 88.

(51) Timmermans, n° 172.

(52) Pasin, 1874, p. 109.

(53) P.B., Dét. prév. 173.

(54) Pas., p. 347.

(55) Rép. jur. belge, 1926-1935. Dét. prév. Cass. 27 mai 1935, Pas. 1935, I, 259; P.P. 1935, 479; Rev. dr. pén. 1935, 826; Cass., 18 fév. 1935, Pas. 1935, I, 161; Rev. dr. pén. 1935, 417.

(56) Cass., 5 janv. 1925, Pas., I, 96; Rev. dr. pén., 145.

(57) Cass., 7 janv. 1935, Pas., 1935, I, 100; Rev. dr. pén., 1935, 169.

(58) Cass., 14 mai 1928, Pas. 1928, I, 160; Rev. dr. pén., 1928, 558.

(59) Cass. 30 juin 1930, Rev., dr. pén. 1930, 901.

(60) Cass., 7 mai 1934, Pas. 1934, I, 271; P.P. 1935, 473.

(61) P.B., Dét. prév. 156.

(62) Het Verbr. Hof heeft ten andere op een zeker ogenblik deze bevoegdheid van de Raadkamer niet aangenomen. Hayoit de Termicourt, loc. cit., p. 305.

(63) Rép. prêt. dét. prév. 56.

(64) P.B., Mandat de justice 157; Timmermans, Dét. prév. 87 et notes.

(65) loc. cit., p. 296.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer — 23 Juni 1947

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Vandermersch.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Bijzondere verbeurdverklaring. — Verplichting van de rechter het bestaan van de door de wet vereiste voorwaarden te constateren.

De rechter, die de bijzondere verbeurdverklaring uitsprekt, is verplicht in zijn beslissing het bestaan te constateren van de voorwaarden, die door de wet voor de toepassing van de bijzondere verbeurdverklaring vereist zijn. Bij niet nakoming van deze verplichting is het vonnis of het arrest niet wettig gemotiveerd. (Grondwet, art. 97.)

Van Nooten.

Gelet op het arrest gewezen door het Hof van Beroep te Brussel op datum van 21 Maart 1947;

Over het tweede middel: schending van de artikelen 9 en 97 van de Grondwet, 42 en 43 van het Strafwetboek, 9 van de Besluit-Wet van 22 Januari 1945 en de Besluit-Wet van 18 Mei 1946, — doordat het bestreden arrest ten laste van aanlegger de verbeurdverklaring van een autovoertuig heeft uitgesproken, zonder nader te bepalen indien het deze bestraffing oplegde wegens het plegen van een misdrijf van moeskopperij, krachtens de bepalingen van artikelen 42 en 43 van het strafwetboek, of wegens ene inbreuk op de bepalingen van de

Besluit-Wet van 22 Januari 1935, bij toepassing van het artikel 9 van deze Besluit-Wet en van de Besluit-Wet van 18 Mei 1946, en namelijk zonder het bestaan vast te stellen van de voorwaarden die onderscheidelijk door elkeen dezer wetsbepalingen tot uitspraak dezer bestraffing worden vereist, — ofschoon aanlegger in zijn besluiten vóór het Hof van Beroep had opgeworpen dat de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek niet toepasselijk waren en de verbeurdverklaring niet was vereist door de Besluitwet van 22 Januari 1945;

Overwegende dat het bestreden arrest een vonnis bevestigt van de rechtbank van eerste aanleg van Brussel, waarbij aanlegger werd veroordeeld wegens twee verschillende misdrijven, een misdrijf van moeskopperij, en ene inbreuk op de bepalingen van de Besluit-Wet van 22 Januari 1945, en waarbij tot zijn laste de verbeurdverklaring van een autovoertuig werd uitgesproken, zonder dat echter nader werd bepaald, of deze bijkomende straf was opgelegd wegens het ene of het andere misdrijf, en zonder dat het bestaan behoorlijk werd vastgesteld van de voorwaarden die daartoe onderscheidelijk door artikel 42 van het Strafwetboek of door artikel 9 van de Besluit-Wet van 22 Januari 1942 werden bepaald;

Overwegende dat deze voorwaarden verschillend zijn: dat enerzijds de verbeurdverklaring van het voertuig dat gediend had of bestemd was tot het plegen van het misdrijf van moeskopperij, krachtens artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek enkel toegelaten was indien vastgesteld werd dat dit

voorwerp eigendom was van betichte; dat anderszids de verbeurdverklaring wegens inbreuk op de bepalingen van de Besluit-Wet van 22 Januari 1945, krachtens deze Besluit-Wet en de Besluit-Wet van 18 Mei 1946 toepaselijk is, wie ook de eigenaar is van het aangeslagen voorwerp, doch op voorwaarde dat behoorlijk worde vastgesteld dat het werkelijk was bestemd of gediend heeft om de producten, grondstoffen, eet of koopwaren of dienen die het voorwerp der inbreuk uitmaken, voort te brengen, te fabriceren, te verwerken, te verdelen of te vervoeren;

Overwegende dat, als antwoord op de besluiten, waarbij aanlegger vóór het Hof van Beroep heeft opgeworpen dat de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek ter zake niet toepasselijk waren en de verbeurdverklaring door de Besluit-Wet van 22 Januari 1945 niet was vereist, het bestreden arrest zich beperkt met te verklaren dat « terecht de inbeslaggenomen wagen werd verbeurd verklaard daar deze gediend heeft om betichte ten woning van derde betichte te brengen en ook de plaats te verlaten en dus een middel uitmaakt om het wanbedrijf uit te voeren », doch dat uit geen enkele vermelding, noch van het bestreden arrest noch van het vonnis dat door dit arrest wordt bevestigd, kon worden afgeleid, ofwel dat het verbeurdverklaard autovoertuig werkelijk eigendom was van aanlegger, ofwel dat het zou bestemd zijn geweest of zou hebben gediend tot een der doeleinden voorzien bij het artikel 9 van de Besluit-Wet van 22 Januari 1945;

Overwegende dat het bestreden arrest dien tengevolge in gebreke blijft het bestaan vast te stellen van de voorwaarden die door de wet voor het opleggen der verbeurdverklaring werden vereist en derhalve zijne beslissing niet wettelijk rechtvaardigt;

En overwegende voor het overige dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest doch enkel voor zoveel het de verbeurdverklaring heeft uitgesproken van een autovoertuig ten laste van aanlegger;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat onderhavig arrest zal worden overgeschreven op de registers van het Hof van Beroep te Brussel en dat melding er van zal gedaan worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt aanlegger tot de helft der kosten de andere helft blijvend ten laste van de Staat;

Verwijst de zaak also beperkt vóór het Hof van Beroep te Gent.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer — 8 December 1947.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Vandermersch.
Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Aangifte aan de vijand. — Vereiste van strafbaarheid : oorzakelijk verband tussen de aangifte en de gevolgen. — Constatatie daarvan in de beslissing van veroordeling.

Voor de strafbaarheid van het misdrijf van aangifte aan de vijand is vereist het bestaan van een oorzakelijk verband tussen de aangifte en de gevolgen. Het bestaan van dit oorzakelijk verband moet in de beslissing van veroordeling geconstateerd worden. (S. W., art. 121 bis; Grondwet, art. 97.)

Van Ryckeghem en Leyn t/ Belgische Staat en anderen.

Gelet op het arrest gewezen door het Militair Gerechtshof te Gent, op 16 Juli 1947;

1. — Wat betreft de voorziening ingesteld door Leyn Florent :

A. — Aangaande de publieke vordering :

Overwegende dat geen middel tot staving der voorziening wordt aangevoerd; dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de uitgesproken veroordelingen overeenkomstig de wet zijn;

B. — Aangaande de burgerlijke vorderingen :

Overwegende dat aanlegger geen middelen doet gelden en dat het Hof er geen van ambtswege opwerpt;

II. — Wat betreft de voorziening ingesteld door Van Rijckeghem Médard :

Over het middel ambtshalve opgeworpen : schending van het artikel 121 bis van het Strafwetboek, gewijzigd door het artikel 1 van de Besluit-wet van 8 April 1917;

doordat het bestreden arrest, ondanks het niet vaststelt dat de met opzet door aanlegger gepleegde aanklachten voor de aangeklaagde personen de ene of de andere uitwerking hebben gehad die door voormelde wetsbepaling wordt bepaald, niettemin aanlegger tot een straf van 10 jaren dwangarbeid heeft veroordeeld;

Overwegende dat de feiten die aanlegger worden ten laste gelegd, werden gepleegd in Maart en April 1942; dat zij dus onder toepassing vallen van het artikel 121 bis, gewijzigd door de Besluit-wet van 8 April 1917 en niet van dit artikel zoals het is gewijzigd geweest door de Besluit-wet van 17 December 1942;

Overwegende dat, naar de bewoording van het artikel 121 bis van het Strafwetboek, gewijzigd door het artikel 1 van de Besluit-wet van 8 April 1917, het blootstellen van personen aan de opzoekingen, vervolgingen of gestrengheden vanwege de vijand, met kwaad opzet gepleegd door middel van het aanklagen van een werkelijk of ingebeeld feit, strafbaar is met opsluiting, wanneer de aangeklaagde persoon een beroving van vrijheid van meer dan één maand heeft ondergaan, en met dwangarbeid van vijftien tot twintig jaren, zo de met een kwaad opzet aangeklaagde persoon ter dood gebracht werd, of zo de door hem ondergane beroving van vrijheid of behandeling, hetzij een ongeneesbaar blijvende ziekte, hetzij een bestendige onbekwaamheid tot persoonlijke arbeid, hetzij het verlies van het volkomen gebruik van een orgaan, hetzij een erge verminking voor gevolg heeft gehad;

Overwegende dat noch door het bestreden arrest noch door het vonnis van de Krijgsraad in eerste aanleg wordt vastgesteld, en noch uit enig stuk van de procedure waarop het Hof acht kan slaan, kan worden afgeleid dat de aanklachten ten laste van

aanlegger gelegd werkelijk een der uitwerkingen zouden hebben gehad die de toepassing van een straf van dwangarbeid zouden rechtvaardigen; dat de inleidende dagvaarding, waarnaar door het bestreden arrest evenals door het vonnis in eerste aanleg wordt verwezen, slechts vermeldt dat een der aangeklaagde personen « in Duitsland is overleden, en de anderen gevangenisstraffen hebben ondergaan van min en van meer dan één maand »;

Overwegende dat de bestreden beslissing, waar zij aanlegger tot een straf van 10 jaar dwangarbeid heeft veroordeeld, derhalve de wetsbepaling heeft geschonden die in het middel wordt vermeld;

Overwegende dat de verbreking van het arrest wat betreft de publieke vordering de verbreking met zich brengt van zijn schikkingen betreffende de burgerlijke vorderingen;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening ingesteld door Leyn Florent;

Verbreekt het bestreden arrest voor zover het uitspraak heeft gedaan betreffende de publieke vordering en de burgerlijke vorderingen, ingesteld tegen Van Rijkeghem Médard;

Veroordeelt Leyn Florent tot de helft der kosten en laat de andere helft der kosten ten laste van de burgerlijke partijen, aangesteld tegen Van Rijkeghem;

Beveelt dat het onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Militair Gerechtshof, zetelende te Gent, en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijke vernietigende beslissing;

Verwijst de zaak also beperkt naar het Militair Gerechtshof anders samengesteld.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 9 Juni 1947.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadshoer-Verslaggever : M. Vander Mersch.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Cassatie (in militaire strafzaken). — Tegen vonnissen van de Krijgsraad. — Niet ontvankelijk.

Tegen vonnissen van de Krijgsraad, die in laatste aanleg gewezen zijn, kan geen cassatie worden aangetekend. (Wetsbesluit van 8 Juni 1940.)

Adries Julius en Heyde Maurice.

Gelet op het bestreden vonnis van de Krijgsraad van Gent op datum van 7 Maart 1947;

Overwegende dat de Besluit-Wet van 8 Juni 1940 de beslissingen van de Militaire Rechtsmachten tijdens de duur van de oorlog aan alle verhaal in verbreking heeft onttrokken;

Overwegende dat, zo, krachtens artikel 1 van de Besluit-Wet dd. 19 October 1944 de voorziening in verbreking tegen de arresten van het Militair Gerechtshof opnieuw mogelijk is, geen enkele wetsbepaling die voorziening terug mogelijk gemaakt heeft tegen de door de Krijgsraden in laatste aanleg gewezen vonnissen, behoudens in het geval — vreemd

aan de zaak — voorzien bij artikel 1 van de Besluit-Wet van 10 November 1945;

Dat de voorziening dus niet ontvankelijk is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

NOOT : In de stand van de wetgeving is deze beslissing van het Hof van Verbreking volkomen juist.

Bij wetsbesluit van 8 Juni 1940, verschenen in het Staatsblad van 31 Mei - 8 Juni 1940 te Poitiers, heeft inderdaad de uitgeweken Belgische regering beslist, dat tijdens de duur van de oorlog tegen de vonnissen en arresten der militaire jurisdicties geen cassatie kon worden aangetekend. Bij wetsbesluit van 19 October 1944 werd deze beslissing slechts gedeeltelijk ingetrokken. In het verslag aan de Regent wordt inderdaad verklaard, dat alleen de voorziening in verbreking tegen de arresten van het Krijgshof opnieuw wordt toegelaten.

Verbreking tegen de vonnissen in zaken, waar het hoger beroep werd afgeschaft door de Londense besluitwet van 27 Mei 1944 zou luidens hetzelfde verslag, aanleiding kunnen geven tot « tegenwerpingen ». Met deze « tegenwerpingen » werden bedoeld moeilijkheden met de geallieerden, vermits de afschaffing van het hoger beroep bij het Wetsbesluit van 27 Mei 1944 door de geallieerden was gevraagd geworden. Aan de toepassing van de Londense Besluitwet van 27 Mei 1944 werd reeds een einde gesteld bij besluit van de Regent van 10 November 1945 (Staatsblad 21 November 1945.)

De wetgever zou er goed aan doen enkele wetten meer te maken, om een aantal nutteloze bepalingen af te schaffen en om aan onbillijke uitzonderingsmaatregelen een einde te stellen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer — 17 Juni 1947.

Voorzitter : M. Verbeke.

Raadsheren : M.M. Van Wetter en Marafte.

Pleiters : Mrs. De Cordier en Lagae.

Huwelijksvoorwaarden. — Stelsel van gemeenschap met beding dat de ganse gemeenschap zal toebehoren aan de overlevende man, bij toepassing van artikelen 1520 en 1525 B.W. — Beroep op dit beding door de erfgenamen van de vooroverleden man. — Interpretatie en werking van dit beding. — Geoorloofdheid van andere bedingen.

Het beding in een overeenkomst tussen aanstaande echtgenoten, die het wettelijk stelsel der gemeenschap hebben gekozen, en luidende « ingevolge art. 1520 B.W. zal de ganse gemeenschap aan de aanstaande echtgenoot alleen toebehoren, mits de terugneming bij art. 1525 voorzien », betekent, dat de ganse gemeenschap alleen aan de man, overeenkomstig de bepalingen van artt. 1520 en 1525 B.W. wordt toegekend.

De werking van een dergelijk beding hangt derhalve af van het overleven van de begunstigde echtgenoot. Het is niet aannemelijk, dat de begunstigde niet moet overleven om het bedongen voordeel te genieten en dat bij vooroverlijden dit voordeel van rechtswege aan zijn erfgenamen zou worden overgemaakt. Immers, indien dit werd aangenomen, zou de ganse gemeenschap altijd aan de echtgenoot of dezes erfgenamen worden toegekend, hetgeen niet meer zou beantwoorden aan de gesloten huwelijksvereenkomst of de overeenkomst van vennootschap en als een schenking zou moeten worden beschouwd.

Het beding tussen de aanstaande echtgenoten, dat de ganse gemeenschap aan één hunner zal worden toegekend bij overleving en aan hun erfgenamen bij vooroverlijden, is ongetwijfeld geoorloofd. Dit beding wijkt echter af van de bepalingen van artt. 1520 en 1525 B.W.

Merlon t/ Bayen en cs.

Overwegende dat door hun huwelijkscontract de echtgenoten Bayens-Merlon het stelsel van de wettige gemeenschap aangenomen hebben, gewijzigd nochtans o.a. door het volgend beding, voorzien bij artikel 2 van het contract : « Ingevolge artikel 1520 van het Burgerlijk Wetboek zal de ganse gemeenschap aan de aanstaande echtgenoot alleen toebehoren mits de terugneming bij den (sic) artikel 1525 ook voorzien »;

Overwegende dat met deze laatste bepaling aan te nemen de aanstaande echtgenoten ondubbelzinnig bedongen hebben, dat de toekenning van de ganse gemeenschap aan de man alleen door de bepalingen der artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek beheerst moest worden;

Overwegende dat bij deze wetsbepaling de wetgever de wijze van toekenning der gemeenschap, doorgaans « aanwinsten van overleving » geheten, toegelaten heeft, hetzij ten voordele van de overlevende echtgenoot, hetzij ten voordele van één hunner bijzonder aangeduid;

Overwegende dat, waar de toekenning van een voorrecht van de overleving van de begunstigde afhangt, het niet kan aangenomen worden dat de begunstigde niet moet overleven om het bedongen voordeel te genieten en het in geval van overlijden, aan zijn erfgenamen overmaakt; dat een overleden echtgenoot niet aanwezig is om de aanwinsten van overleving op te eisen en te ontvangen en dat in artikel 1520 Burgerlijk Wetboek, noch in artikel 1525 Burgerlijk Wetboek beschikt wordt, dat in geval van vooroverlijden de toekenning van aanwinsten van overleving van rechtswege aan de erfgenamen van de echtgenoot alleen begunstigd overgemaakt wordt;

Overwegende dat in de regeling van het voorrecht van de aanwinsten van overleving enkel aan een der echtgenoten toegekend, geschapen door artikelen 1520 en 1525 Burgerlijk Wetboek, de wetgever de overmaking aan de erfgenamen van de begunstigde echtgenoot niet heeft beoogd; dat hij integendeel in artikel 1525 bepaaldelijk heeft beschikt dat de erfgenamen van de vroeger overleden echtgenoot een enkel recht hadden, te weten de inbrengsten en kapitalen terug te nemen, die uit hoofde van hun rechtsvoorganger in de gemeenschap gevallen waren; hetgeen uitsluit enerzijds de toekenning der ganse gemeenschap aan de erfgenamen van een overleden echtgenoot en anderzijds de terugneming door een overlevend echtgenoot tegenover de erfgenamen van zijn overleden echtgenoot, van de inbrengsten en kapitalen door hem in de gemeenschap gestort; dat daaruit volgt, dat in het stelsel door artikel 1525 Burgerlijk Wetboek ingesteld, alleen de bevoordeelde echtgenoot die overleeft, met de erfgenamen van zijn vooroverleden echtgenoot over de terugnemingen van deze laatste in onderhandeling kan komen en dat hetzelfde art. 1525 niet onderstelt, dat een overlevend echtgenoot de terugneming zijner inbrengsten en kapitalen uit zijn hoofde in de gemeenschap gevallen van de erfgenamen van zijn vooroverleden echtgenoot kan eisen;

dat de bewoording van artikel 1525 Burgerlijk Wetboek tegen een andere uitlegging opkomt;

Overwegende tengevolge dat uit deze beschouwingen blijkt, dat de woorden « enkel aan een van de echtgenoten », ingeschreven in artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek, dienen verstaan en stilzwijgend bedoelen : enkel aan een van de echtgenoten, indien deze overleeft;

Overwegende dat deze zienswijze bevestigd wordt door de beschikkingen door de wetgever ten voordele van de erfgenamen bij artikelen 1521 tot 1524 van het Burgerlijk Wetboek genomen; dat ten opzichte van de twee clausulen van toekenning van ongelijke delen en beding van een vaste som (forfait de communauté) ook voorzien door artikel 1520 van het Burgerlijk Wetboek, de wetgever formeel de rechten van de erfgenamen van de beide echtgenoten regelt en beperkt, maar dat de wetgever in zake van de toekenning van de ganse gemeenschap aan een van de echtgenoten, ten voordele der erfgenamen geen rechten voorziet, geen deel der gemeenschap hun toekent en in de clausule van artikel 1525 van het Burgerlijk Wetboek van geen andere begunstigde spreekt dan van de overlevende echtgenoot;

Overwegende dat niet betwist wordt dat aan de aanstaande echtgenoten het toegelaten is door hun huwelijkscontract te bedingen dat de ganse gemeenschap aan een hunner toegekend zal worden ingeval van overleving en aan zijn erfgenamen in geval van vooroverlijden; maar dat een dusdanig beding een afwijking uitmaakt van de beschikkingen van artikelen 1520 in fine en 1525 van het Burgerlijk Wetboek; dat de echtgenoten deze afwijking stiptelijk moeten voorzien en hun wil doen kennen en dat men geen afwijking van artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek kan vinden in de clausule van een huwelijkscontract waar, zoals in het onderhavig geval, de aanstaande echtgenoten bedingen over de ganse gemeenschap te beschikken overeenkomstig artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende overigens dat de toekenning van de ganse gemeenschap aan de erfgenamen van een overleden echtgenoot een schenking zou uitmaken en niet als een zuivere huwelijksovereenkomst of een overeenkomst tussen vennoten dient aangezien;

Overwegende dat weliswaar Locré aanhaalt dat de wetgevingsafdeling van het Tribunaat, op II frimaire an XII (24 November 1803), heeft voorgesteld om de eerste tekst van artikel 1520 van het Burgerlijk Wetboek nader te bepalen en o.a. de tekst : « soit » en stipulant que la communauté entière, en certains cas, restera à l'époux survivant » te volledigen met er de volgende woorden in te lassen : « ou l'un d'eux seulement » en gezegde wijziging heeft gemotiveerd als volgt : « L'objet de ce changement est d'établir une concordance entre cet article » (1520) et l'article 1525 du Code qui permet cette » stipulation, non seulement à l'égard de l'époux » survivant, mais encore en faveur d'un des époux » d'une manière déterminée et abstraction faite de » la survie » (Locré, Ed. belge, t. VI, p. 381 en 382);

Overwegende nochtans dat dient opgemerkt dat de woorden « abstraction faite de la survie » niet

begrepen waren en niet begrepen zijn geweest in de tekst van artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek; dat men het duidelijk begrip van een geschreven beschikking van de wet betreffende de aanwinsten van overleving, zoals het tot dan toen aangenomen was, niet mag wijzigen om de enkele reden dat een afdeling van het Tribunaat een aanvulling van tekst heeft voorgesteld en deze aanvulling onbedacht op de overweging heeft gegrond dat om de aanwinsten van overleving te genieten het niet noodzakelijk was te overleven;

Overwegende dat de wetgevingsafdeling van het Tribunaat zich klaarblijkelijk heeft vergist met te verklaren dat in artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek het recht ingeschreven was de ganse gemeenschap aan een der echtgenoten toe te kennen, dit op een bepaalde wijze en zonder rekening te houden van de overleving; dat dit recht in deze artikelen niet ingeschreven is maar afhangt van een mogelijk en bijzonder beding waardoor, krachtens artikel 1527 van het Burgerlijk Wetboek, het aan de aanstaande echtgenoten toegelaten is alle huwelijksovereenkomsten te bedingen die hun door de wet niet verboden zijn; dat de betwiste clause, alhoewel niet voorzien bij artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek, door de wet niet verboden is, maar moet stiptelijk door de echtgenoten in hun huwelijkscontract aangenomen worden;

Overwegende dat de algemeenheid der rechtsgeleerden daaromtrent niet heeft gedwaald en altijd openlijk geleerd heeft dat, om de aanwinsten van overleving te genieten, zoals ze beperkt zijn in artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek, het noodzakelijk was levend te zijn en ze zelf aan te winnen;

Overwegende verder dat de zienswijze der afdeling van het Tribunaat door deze afdeling zelve bestreden werd waar, wijzigende het einde van de eerste paragraaf van artikel 1525 van het Burgerlijk Wetboek om er een woord in te lassen, zij de tekst weerhoudt waarbij het gezegd wordt: «*sauf aux héritiers de l'autre à faire la reprise des apports etc.*»; dat Locré aanhaalt o.a. het volgende: «*ainsi pour qu'il n'y ait pour d'incertitude sur tout ce qui doit être repris, la section propose de dire: sauf aux héritiers de l'autre à faire la reprise des apports et capitaux tombés dans la communauté du chef de leur auteur*» (art. 135 (1525 du Code), t. VI, p. 382); hetgeen ondubbelzinnig dient verstaan zoals het in het onderhavig arrest hoger reeds wordt gezegd, dat aan de erfgenamen van de overleden echtgenoot een enkel recht tot terugnemingen toegekend wordt, en niet dat de langstlevende echtgenoot hetzelfde recht bezit tegenover de erfgenamen van zijn overleden echtgenoot; dat men niet begrijpen kan hoe de afdeling van het Tribunaat het einde van de eerste paragraaf van artikel 1525 van het Burgerlijk Wetboek niet heeft voorgesteld te verbeteren indien zij de mening had gekoesterd dat de aanwinsten van overleving aan de erfgenamen van een overleden echtgenoot van rechtswege toegekend konden worden;

Overwegende dat het verslag aan het Tribunaat door Du Veyvier, in de zitting van 10 pluviöse an XII (9 Februari 1804) gebracht, de zienswijze

van de wetgevingsafdeling van het Tribunaat niet herneemt en enkel besluit aangaande de beschikking van artikel 1525 van het Burgerlijk Wetboek: «*La communauté entière, gratuitement dévolue au survivant ou à l'un des époux seulement, donne droit aux héritiers de l'autre de reprendre ce que leur auteur y avait apporté*» (Locré, tome VI, partie II, *Eléments du commentaire*, VIII, nr 45 in fine, p. 429);

Overwegende eindelijk dat Siméon, redenaar van het Tribunaat, in zijn rede ter zitting van het Wetgevend Lichaam (Corps Législatif) van 20 pluviöse an XII (10 Februari 1804) gehouden, geen woord heeft gesproken om de betwiste zienswijze van de afdeling van het Tribunaat te bevestigen of te bekampen en zelf geen enkel advies heeft uitgebracht aangaande de clause voorzien bij artikel 1525 van het Burgerlijk Wetboek (Locré, t. VI, *Eléments du commentaire* XI, nr 41-7°, p. 457);

Overwegende dat de echtgenoten Bayens-Merlon volkomen vrij waren, om, zonder daartoe speciale redenen te hebben of te doen kennen, de clause van artikelen 1520 en 1525 van het Burgerlijk Wetboek aan te nemen; dat het aldus onnodig voorkomt de strijdige beweringen der partijen te onderzoeken omtrent de redenen waarom man en vrouw bedoelde clause in hun huwelijkscontract opgenomen hebben;

Overwegende dat Bayens Carolus, echtgenoot van appellante Merlon Marie, overleden zijnde te Gent, de 27 Augustus 1934, de ganse gemeenschap die bestaan heeft tussen hem en zijn vrouw niet heeft gewonnen; dat het voordeel van de aanwinsten van overleving bedongen bij artikel 2 van het huwelijkscontract verleden vóór Meester op 4 December 1919, aan hem noch aan zijn erfgenamen wordt overgemaakt en dat de bedongen voorwaarde van overleving onvervuld dient verklaard te worden; dat te recht en bij toepassing van artikel 1474 van het Burgerlijk Wetboek, appellante tussen haar en de erfgenamen van haar overleden echtgenoot de verdeling bij helfte der gemeenschap eist en dat haar vordering tot vereffeningen en verdelingen gegrond is;

Overwegende dat dewijl het door het onderhavig arrest beslist wordt, dat bij toepassing van betwiste clause van artikel 2 van het huwelijkscontract, de ganse gemeenschap tussen appellante en geïntimeerde erfgenamen van haar vooroverleden vader, dient verdeeld, het alzo volkomen bewezen is, dat de echtgenoten Bayens-Merlon waarlijk het stelsel van wettige gemeenschap aangenomen hebben, zoals zij bedongen hebben door artikel 1 van hun huwelijkscontract, en dat derhalve bedoelde clause de wettige gemeenschap niet uitsluit en verenigbaar is met het aangenomen huwelijksvermogenstelsel;

Overwegende dat uit deze beschouwingen voortvloeit, dat ten onrechte de eerste rechter aangenomen heeft dat de betwiste clause, in geval van vooroverlijden van de echtgenoot Bayens, de overmaking van de gans gemeenschap aan dezes erfgenamen onderstelde en dat de voorbereidende werkzaamheden van het Burgerlijk Wetboek de grondheid van deze zienswijze volkomen aangetoond hadden;

Om deze redenen :

Het Hof,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende als overbodig en nutteloos;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Ontvangt het hoger beroep;

Verklaart het gegrond, doet te niet het bestreden vonnis en opnieuw wijzende bij verbetering,

Verklaart gegrond de eis van appellante, strekkende tot de vereffening en verdeling der gemeenschap, die bestaan heeft tussen de echtgenoten Bayens-Merlon en der nalatenschap van Bayens Cornelis, overleden te Gent, de 27 Augustus 1934;

Verklaart onvervuld en vervallen de clausule van artikel 2 van het huwelijkscontract, dd. 4 December 1919, zegt dat de verdeling der gemeenschap bij helfte dient gedaan, dit ingevolge artikel 1474 van het Burgerlijk Wetboek; enz.

NOOT: Vgl. Kluyskens, Het Huwelijkscontract, 1945, nrs 327-337.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer — 4 Februari 1948.

Voorzitter : M. Heyse.

Raadsheren : M.M. Bareel en de Villermont.

Advocaat-Generaal : M. De Vooght.

Pleiters : Mrs. Nobels en Elebaers.

Brandverzekering met uitsluiting van oorlogsriscico. — Aard en omvang van de bewijsoverlevering door de verzekerde t.a.v. dit beding.

De verzekerde, die een brandverzekering heeft aangegaan, met het beding, dat geen vergoeding zal worden uitgekeerd, indien hij niet bewijst, dat de brand of de schade te wijten is aan een oorzaak, die noch rechtstreeks noch onrechtstreeks verband houdt met de oorlogsgebeurtenissen, levert een voldoende bewijs, wanneer hij aantoonst, dat elke eventuele oorzaak van de brand, die met de staat van oorlog zou kunnen verband houden, uitgesloten dient te worden.

M. t/ Mij Mercator e.a.

Overwegende dat de vordering strekt tot betaling der vergoeding der schade die appellant opliep ten gevolge van een brand, 23 Oogst 1943 te Mechelen voorgevallen en die zijn woonhuis en werkplaatsen vernielde;

Overwegende dat geïntimeerden ontkennen elke vergoeding schuldig te zijn om reden appellant niet bewijst dat de brand noch rechtstreeks noch onrechtstreeks zijn oorzaak in oorlogsgebeurtenissen vindt;

Overwegende dat het gezamenlijk verzekeringscontract van 19 Juni 1942 bedingt, onder artikel 2°, nr 7°, dat, in geval van brand of schade geleden..... ten tijde van oorlog of vijandelijke inval..... zal er slechts aanleiding tot vergoeding bestaan, indien de verzekerde bewijst dat de brand of de schade te wijten is aan een oorzaak die, noch rechtstreeks, noch onrechtstreeks verband houdt met deze gebeurtenissen;

Overwegende dat de wettelijk gesloten overeen-

komsten als wet gelden voor degenen die ze hebben aangegaan;

Overwegende dat appellant noch de geldigheid van de clausule, noch de bewijslast, die op hem rust, ontkent maar beweert dat hij, door de bestanddelen die hij voortbrengt, aantoonst dat, redelijkerwijze, alle oorzaken met de oorlog verband houdend dienen uitgesloten;

Overwegende dat de rechtspraak aanneemt dat de verzekerde die verzekeringsclausules overeenstemmende met de hierboven omschreven bepaling hebben toegestaan, een voldoende bewijs inbrengt wanneer hij aantoonst dat elke mogelijke oorzaak van de brand, die verband zou houden met de staat van oorlog, moet uitgesloten worden;

Overwegende dat vaststaat dat de brand ontstond de Maandag 23 Oogst 1943, tussen 1 uur en 3,15 uur, aan de achterkant van het werkhuis; dat er op 22 Oogst in de verbrande gebouwen niet gewerkt was geweest, noch vuur aangestoken; dat geen kachel nog brandende was toen de nachtwaker de plaatsen de 22 Oogst 's morgens om 6 uur verliet;

Overwegende dat de bedrijvigheid der weerstanders in 1943 steeds toenam, zodat alle doeltreffende middelen in het werk werden gesteld om het schade-lijk gedoe van de bezetter of de nijverheids- of handelswerkzaamheden van zijn leveranciers tegen te werken;

Overwegende dat vaststaat dat appellant, gedurende de bezetting, een aanzienlijke hoeveelheid meubelen afwerkte, die aan Duitsers of aan met de Duitsers handelende personen, zoniet rechtstreeks in Duitsland, geleverd werden;

Overwegende dat men, redelijker wijze, de mogelijkheid kan inzien dat de brand bij appellant door een of meer personen hetzij naar eigene opwelling, hetzij naar onderrichtingen van een weerstandsgroepering handelende, zou aangestoken zijn geweest;

Overwegende dat, noch de door appellant uitgebrachte attesten, noch de feiten waarvan hij het bewijs aanbiedt, zouden volstaan om de gegrondheid dezer onderstelling uit te roeien;

Overwegende dat appellant dus in gebreke is het bewijs in te brengen, dat op hem naar de tussen partijen bedongen voorwaarden rust;

Om die redenen :

Het Hof,

Bevestigt de aangevochten scheidsrechterlijke beslissing.

NOOT: De veronderstelling, die door het Hof van Beroep, in het bovenstaand arrest tot de zijne wordt gemaakt en van zuiver feitelijke aard is, werd niet samengevat.

Men vergelijke de beschouwingen over de oorlogsclausule in brandverzekeringscontracten door J. de Meyer in R.W., 1947-1948, 759 e.v.

KRIJGSHOF TE LUIK

2e Nederlandse Kamer — 23 Februari 1948.

Voorzitter : M. Goffinet.

Tweede burgerlijke Magistraat : M. Kranzen.

Substituut Auditeur-Generaal : M. Frère.

Pleiter : Mr. Van Wymeersch.

Aangifte aan de vijand. — a) Aard van dit misdrijf. — b) Uitoefening van de publieke vordering terzake van aangifte in het buitenland.

a) *De aangifte aan de vijand is een misdrijf van gemeenrechtelijke aard, gericht tegen de personen; zij is geen misdrijf tegen de uitwendige veiligheid van de staat, spijs de in hoofdstuk II, boek II, titel I van het Strafwetboek ingenomen plaats.*

b) *De vervolging in België wegens aangifte aan de vijand, gedaan in het buitenland tegen onderhorigen van een met België verbonden land, kan slechts geschieden op klacht van de betrokken persoon of dezes rechthebbenden, of op een officieel bericht vanwege de overheid van het land, waar het misdrijf gepleegd werd. (Wet van 17 April 1876, gewijzigd door wetsbesluit van 5 Augustus 1943, art. 8.)*

Krijgsauditeur t/ Luysmans.

Overwegende dat beschuldigde eveneens niet dagvaard werd wegens aangifte aan de vijand van Munz Henri en Blanc Louis, alhoewel dat de heer Krijgsauditeur van dit feit gewag heeft gemaakt in de uiteenzetting der zaak;

Overwegende dat beschuldigde thans voor het Hof verklaart vrijwillig te verschijnen onder de betichting van te Sarlat of elders in Frankrijk, in September 1943 wetens door aangifte van een werkelijk of denkbeeldig feit, samen de andere personen in de dagvaarding vermeld, Munz Henri en Blanc Louis aan opsporingen, vervolgingen of gestrengheden vanwege de vijand te hebben blootgesteld, met de omstandigheid dat de aangifte vrijheidsberoving van meer dan één maand voor beide voor gevolg heeft gehad en dat het misdrijf begaan werd uit winstbejag;

Overwegende dat beschuldigde en zijn raadsman de verdediging op deze bijkomende betichting hebben voorgedragen;

Overwegende dat als gevolg aan het onderzoek voor het Hof het bewezen is dat beschuldigde, dewelke in de jaren 1941, 1942 en 1943 werkzaam was in Frankrijk, namelijk te Sarlat en omstreken, departement La Dordogne, in September 1943 opzettelijk in verbinding trad met een agent van de Sicherheitsdienst en tegen belofte ener vergoeding van 10.000 frank de schuilplaatsen van leden der weerstandsgroepering te Sarlat aan de Duitsers verraadde, met het gevolg dat vijftien personen aangehouden werden; dat drie ervan, te weten: Rochette Alfred, Mathé Guy en Blanc Michel, vrij kwamen na enkele dagen; dat de anderen naar Duitse concentratiekampen werden ontvoerd, en dat Paquier, dokter Philippi, Larivière Roger, Gaye Léon en Deljarrit Elie er overleden zijn;

Overwegende dat het insgelijks bewezen is dat beschuldigde nadien in dienst getreden is van de Sicherheitsdienst te Parijs en er bleef tot bij de bevrijding;

Overwegende dat zodoende beschuldigde wetens 's vijands politiek of oogmerken heeft gediend en dat dus de feiten vermeld sub litt. II B en III der dagvaarding, alsmede de aangifte aan de vijand van Munz Henri en Blanc Louis met de hierboven bepaalde gevolgen te zijne laste bewezen zijn gebleven;

Overwegende nochtans dat de rechtsvervolgingen hoofdens aangifte aan de vijand van Rochette Alfred, Rochette Hélène, Gaye Léon, Gillis, Paquier Armand, Deljarrit Elie, Lacour, Larivière Roger, Magne Jean, Vaquier, Dr. Philippi, Mathé Guy, Blanc Michel, Munz Henri en Blanc Louis niet regelmatig werden ingespannen;

Overwegende dat het inderdaad gaat over een misdrijf bedreven in het buitenland door een Belg tegen personen van vreemde nationaliteit, misdrijf waarvan de rechtsvervolgingen onderworpen zijn aan de bepalingen van artikel 8 der wet van 17 April 1878;

Overwegende dat artikel 6 derzelfde wet, hetwelk de vervolgingen toelaat in België, van Belgen, die buiten het nationaal grondgebied zich plichtig hebben gemaakt aan een misdaad of wanbedrijf tegen de veiligheid van de Staat, nochtans niet toepasselijk is, niettegenstaande luidens de voorbereidende werken der wet van 17 April 1878, als misdrijven tegen de veiligheid van de Staat dienen beschouwd, al de misdrijven vermeld onder Titel I Boek II van het Strafwetboek, waaronder begrepen de aangifte aan de vijand;

Overwegende dat de misdaad van aangifte aan de vijand in zichzelf een misdaad daarstelt van gewoon recht gericht tegen particuliere personen (Dautricourt : La Trahison, n° 509-511; Arrest Hof van Verbreking, 28 April 1947);

Overwegende dat dergelijke opvatting hare verrechtvaardiging vindt in de tekst zelve van artikel 121bis van het Strafwetboek; dat er immers de be-teugeling voorzien wordt van de aangifte van een denkbeeldig feit, aangifte dewelke enkel de aangeklaagde persoon kan benadelen;

dat daarenboven gezegd artikel straffen bepaalt van gewoon recht, hetgeen voor gevolg heeft, in geval van aanwezigheid van verzachtende omstandigheden, toepassing mede te slepen van artikel 80 van het Strafwetboek;

dat eindelijk de zwaarwichtigheid der aangifte gemeten wordt naar gelang de gevolgen welke zij gehad heeft voor de aangeklaagde persoon;

Overwegende dat de plaats ingenomen door een wettekst niet voor gevolg kan hebben bij gebrek aan uitdrukkelijke tegenstrijdige wilsbepaling van de wetgever, aan een misdrijf een ander karakter toe te schrijven dat zijn innerlijk begrip niet behelst;

Overwegende trouwens dat betreffende het karakter van de aangifte aan de vijand, de wetgever zelve zich uitgesproken heeft, daar waar in artikel 10 derzelfde wet van 17 April 1878, gewijzigd bij artikel 2 der Besluitwet van 5 Augustus 1943, hij in het 4e dezer wetsbepaling de aangifte aan de vijand rangschikt bij andere misdaden tegen personen en ze in tegenstelling plaatst met het eerste van hetzelfde artikel, hetwelk de misdrijven tegen de veiligheid van de Staat in het algemeen beoogt;

Overwegende dat bijgevolg bij ontstentenis ener klacht van de aangeklaagde personen of dezes rechthebbenden, of een officieel bericht vanwege de overheid van het land waar het misdrijf werd gepleegd, beschuldigde hoofdens de aangiften aan de vijand, als dusdanig gekwalificeerd, niet kan veroordeeld worden;

Overwegende dat hij niettemin schuldig is aan feit IIB der dagvaarding;

Overwegende dat de betichtingen I en IIA ten laste van beschuldigde niet genoegzaam bewezen zijn;

Overwegende dat beschuldigde, Belgisch militair zijnde, namelijk soldaat bij het vliegwezen te Schaffen, klas 1935, plichtig is aan landverraad;

Overwegende dat niettegenstaande het feit dat de betichting van aangifte aan de vijand van Rochette Alfred, Rochette Hélène, Gaye Léon, Gillis, Paquier Armand, Deljarrit Elie, Lacour, Larivière Roger, Magne Jean, Vaquier Dr Philippi, Mathé Guy, Blanc Michel, Munz Henri en Blanc Louis ten laste van beschuldigde niet kan weerhouden blijven, de door de eerste rechter uitgesproken doodstraf nochtans wettig is en in evenredigheid met de ernst der ten laste van beschuldigde weerhouden feiten;

Overwegende dat het wapen van beschuldigde geëdiend heeft tot het plegen van het misdrijf en bijgevolg dient verbeurd verklaard te worden;

Om deze redenen :

Het Hof, enz.;

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

5e Kamer. — 23 Februari 1948.

Voorzitter : M. Waerlemont.

O. M. : Marchand.

Pleiters : Mrs Nauwelaers en Buyse.

Aansprakelijkheid van politieke delinquenten. — Lidmaatschap van V. N. V. — Stoffelijke en onstoffelijke schade van de staat?

T.a.v. het lidmaatschap van V.N.V. spruit het bewijs van een aan de staat berokkende stoffelijke schade voort uit het feit, dat het niet twijfelachtig is, dat de bedrijvigheid van de beweging waaraan het lid heeft deelgenomen, tot uitwerksel heeft gehad de duur van de oorlog te verlengen en de staat te verplichten materiële maatregelen te treffen, van aard om de uitgaven van de weerstand te verhogen. In casu kan deze schade van de staat geschat worden op 5.000 fr.

Tot de toekenning van een vergoeding wegens morele schade bestaat geen aanleiding, gezien het herstel van deze schade zich vermengt met de beteugelingsmacht van de staat.

Belgische Staat t/ De Breucker.

Aangezien het geding bij exploit door deurwaarder Baiwir in dato 11 September 1947 betekend, ertoe strekt om verweerder te doen veroordelen om een som van 50.000 frank te betalen ten titel van schadevergoeding;

Aangezien eiser aan verweerder verwijt sinds 1937, of, ten minstens sinds Mei 1941 tot ten minste einde 1943, bij het V.N.V. te hebben aangesloten;

Aangezien verweerder de 10 Januari 1946 voor de Krijgsauditeur bekend heeft zijn kandidatuur tot het burgemeesterschap van Groot-Bijgaarden, uit eigen initiatief te hebben gesteld;

Aangezien het onmogelijk is aan te nemen dat

verweerder kon denken dat hij wettelijk en rechtmatig als burgemeester benoemd werd; dat hij aan gemeentepolitiek van voor de oorlog deel nam en dat hij dus niet kon onwetend zijn van de eerste grondbeginselen der nationale instellingen, namelijk dat de burgemeester benoemd wordt in het College van Schepenen en de Schepenen in de gemeenteraad;

Aangezien verweerder niet ontkent te hebben geweten dat een andere kandidaat door de bevolking wettelijk als gemeenteraadslid verkozen werd;

Aangezien anderzijds men aan verweerder geen denkwijze mag verwijten die door handelingen zich zouden hebben geuit, uitgezonderd wat voorgaat;

Aangezien het bewijs van de door eiser geleden schade uit het feit voortspruit dat de bedrijvigheid van de bewegingen waaraan verweerder deel genomen heeft, niet twijfelachtig tot uitwerksel hebben gehad de duur van de oorlog te verlengen en de Belgische Staat te verplichten materiële maatregelen te nemen van aard om de uitgaven voor de weerstand te verhogen; dat zijne bedrijvigheid niet op passieve maar op actieve wijze zich heeft geuit;

Aangezien de door eiser aangevraagde vergoeding wegens morele schade zich, in feite, met de door de rechtsleer aan het aan de beteugelingsmacht toegekende bevoegdheid vermengt; dat in strijd met de beweringen van eiser, deze vraag door de rechtspraak geenszins op positieve wijze opgelost werd (Verbr., 26 Juni 1945, J. T. 1945, bl. 566, zie nota, en 17 September 1945 (loc. cit.));

Aangezien het nochtans niet blijkt dat verweerder gebruik zou hebben gedaan van zijn ambt om rechtstreeks zijn medeburgers en vaderlanders nadeel te doen;

Aangezien dient dus de schadevergoeding voor het nadeel aan eiser toegebracht naar de mate hierboven onderlijnd vastgesteld;

Aangezien met rede eiser zich ter zake onthoudt zedelijke schadevergoeding te vorderen; dat het door eiser materiële geleden nadeel op 5.000 frank ex aequo et bono moet worden geschat;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gelet op artikels 4, par. 1, 42 der wet van 15 Juni 1935;

Gehoord het in openbare zitting gegeven eensluidend advies van de heer Marchand, substituut Procureur des Konings;

Rechtdoende op tegenspraak en alle verdere conclusiën verwerpende;

Zegt voor recht dat verweerder aan eiser materiële schade berokkend heeft;

Veroordeelt verweerder om aan eiser de som van 5.000 frank te betalen ten titel van schadevergoeding;

Wijst eiser van het overige van zijn eis af;

Veroordeelt verweerder in de kosten.

NOOT: De rechtspraak van de verschillende kamers der Brusselse Rechtbank t.a.v. dit vraagstuk, is evenals de beslissingen van andere rechtbanken en rechtsmachten op zijn minst tegenstrijdig. Vgl. o.m. de vonnissen van 9 October 1947 (7e kamer), 20 November 1947 (3e kamer), R. W. 1947-1948, 677 e.v., en van 13 Januari 1948, R. W. 1947-1948, 802.

Voor wat betreft de benoeming van burgemeesters, zij verwezen naar art. 2 van de gemeentewet!

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 23 October 1947.

Referendaris : M. Cloquet.

Pleiters : Mrs Van de Velde — Winant en Leboucq.

1. Overdracht van inschuld. — Vereiste t. a. v. de gecedeerde.
2. Pand. — Inpandgeving van een schuldvordering. — Gevolg van het tenietgaan der hoofdvrentenis. — Overdracht krachtens art. 2.078 B. W.

1. De overdracht van inschulden — met uitzondering van de titels aan toonder — geldt slechts t.a.v. de gecedeerde, wanneer de identiteit van de cessionaris aan de debitor cessus voldoende bekend is. (B.W. art. 1690.)
2. De inpandgeving van een schuldvordering gaat, als nevensverbintenis, gelijktijdig met de hoofdvrentenis teniet. (B.W. art. 2071.)

De effectieve overdracht van een in pand gegeven schuldvordering kan slechts geschieden overeenkomstig de bepalingen van art. 2078 B.W.

Van Durme t/ De Brabander.

Overwegende dat De Brabander, hier verweerder, de 27 Juli 1939, van M. Roelant een auto Renault heeft gekocht voor de prijs van 6.875 fr.;

Dat, met het oog op de betaling van de prijs, De Brabander aan Roelant 15 door hem geaccepteerde wissels heeft afgegeven, groot elk 455 f;

Overwegende dat er in het verkoopcontract tussen Roelant en De Brabander afgesloten het volgende bedongen was : « Tot zekerheid en waarborg voor » de betaling der wissels... verklaart (Roelant) zijne » rechten en vorderingen in het onderhavig contract » over te dragen, als inpandgeving, aan order van » « Autocrédit ». Deze verklaring geldt als betekenis aan (De Brabander) die ze aanneemt. »;

Overwegende dat de naam van de nemer in de wissels niet vermeld was geworden;

Overwegende dat Roelant de aldus opgestelde wissels aan eiseres, Mejuffer Van Durme heeft overgemaakt zonder aanduiding van nemer en zonder endossement;

Overwegende dat eiseres aan verweerder, De Brabander, de wissels ter betaling deed aanbieden;

dat De Brabander zeven wissels betaalde doch de andere liet protesteren om reden dat hij aan Roelant sedert de acceptatie van de wissels sommen heeft betaald minstens gelijk aan het bedrag van de acht overblijvende wissels;

Overwegende dat Roelant, naar de bewering van de partijen, onvermogen overleden is;

Overwegende dat de vordering waarover eiseres beschikte, als derde houder van de wissels, thans verjaard is;

Overwegende, dat eiseres, door de huidige vordering vraagt dat De Brabander zou verwezen worden haar het saldo te betalen van de prijs van de auto, te weten 4.004 fr. in hoofdsom met 1.101,10 fr. intresten wegens verwijl, zich steunende op het feit dat zij handel drijft onder de firma Autocrédit en dat zij sedert de 27 Juli 1939 cessionaris is van de rechten van Roelant tegenover De Brabander, krachtens hogeraangehaald beding;

Overwegende dat De Brabander tegenwerpt dat het niet bewezen is dat de persoon van eiseres onder de naam van Autocrédit door de verklaring van overdracht bedoeld werd;

Overwegende dat, behalve wat betreft de titels aan drager, een overdracht van inschuld vereist dat de rechtspersoon te wiens voordele zij geschiedt, nauwkeurig genoeg aangewezen wordt om aan de gecedeerde toe te laten de identiteit van de cessionaris na te gaan derwijze dat hij niet blootgesteld worde tweemaal te betalen, noch belet worde zijn schuld geldig te kwijten zelfs vóór de vervaldag, indien een termijn in zijn belang werd toegestaan;

dat zolang de identiteit van de cessionaris door de gecedeerde met zekerheid niet, kan vastgesteld worden, de overdracht hem niet kan tegengesteld worden;

Overwegende dat, ter zake, eiseres niet bewijst dat zij, ten tijde van de overdracht haar handel zou gedreven hebben onder de firma Autocrédit;

dat zij toen nog niet ingeschreven was in het Handelsregister;

dat, wanneer zij zich later in het Handelsregister liet inschrijven, zij niet verklaarde handel te drijven onder de firma Autocrédit, doch wel onder haar eigen naam;

Overwegende dat eiseres de identiteit tussen haar en Autocrédit uitsluitend poogt te bewijzen, enerzijds door het feit dat zij als houder van de wissels, deze heeft laten aanbieden en protesteren, — anderzijds door het voorbrengen van het contract tussen haar en Roelant afgesloten, contract d.d. 1 Juli 1939 en luidens hetwelk zij zich verbond de verkopen van auto's welke Roelant zou verwezenlijken, te financieren onder voorwaarde dat zij alleen het recht zou hebben de wissels te doen incasseren;

Overwegende dat die feiten geenszins de beweerde identiteit bewijzen;

Overwegende dat weliswaar het « bestaan » van de overeenkomst tussen Van Durme en Roelant, aan De Brabander kan tegengesteld worden;

dat nochtans eerst dient opgemerkt dat, zelfs moest bedoelde overeenkomst de betwiste identiteit bewijzen, De Brabander dan nog maar eiseres als cessionaris zou moeten erkennen van af de dag waarop dit bewijs voorgebracht werd;

maar, overwegende dat uit de voorgebrachte overeenkomst niet spruit dat eiseres handel dreef onder de firma Autocrédit noch dat Roelant aan eiseres zijn rechten tegen De Brabander zou overgedragen hebben behalve wat betreft het incasseren van de wissels, waaraan juist de gewone regels van de overdracht niet toepasselijk zijn;

Overwegende dat de kennis van de overeenkomst Van Durme-Roelant, aan De Brabander, bijgevolg, nu nog geen zekerheid verschaft aangaande de persoon van de cessionaris aangewezen onder de benaming Autocrédit;

Overwegende dat het bezit van de wissels ook de betwiste identiteit niet bewijst;

Overwegende, inderdaad, dat eiseres, in pleit- termen, heeft verklaard dat de verkoop van een auto Packard, welke De Brabander van Roelant kocht, alvorens zich de auto Renault aan te schaffen, ook geschiedde in het kader van de financie-

ringsovereenkomst tussen haar en Roelant afgesloten;

Overwegende dat het nochtans vaststaat dat de acceptaties door De Brabander aan Roelant, ter gelegenheid van die vroegere verrichting, afgegeven, door Roelant niet aan eiseres werden overgemaakt doch wel aan de N.V. Crédit Industriel et Automobile de Belgique door Roelant werden geïndosseerd;

dat hieruit spruit dat, niettegenstaande de financieringsovereenkomst, Roelant de wissels mocht overdragen aan andere personen dan eiseres;

dat zelfs indien men moest aannemen dat de financieringsovereenkomst zulks aan Roelant niet toeliet, het alleszins mogelijk was voor Roelant van de wissels over te maken aan wie hij wilde, zonder dat De Brabander dit kon beletten, en zonder dat De Brabander zelfs kon vermoeden dat de afstand van de wissels zou zijn gedaan geweest in overtreding van een overeenkomst die ter zijner kennis niet was gebracht geworden;

dat de verbintenissen door Roelant aangegaan de 27 Juli 1939 en de 3 November 1939, De Brabander nog moesten bevestigen in de gedachte dat de houders van de wissels veranderlijke personen waren waaronder geen een op de naam Autocrédit antwoorde;

Overwegende derhalve, dat de eenzelveheid van de houder van de wissels, niet noodzakelijk moest coïncideren in de ogen van De Brabandere, met deze van de concessionaris van de oorspronkelijke schuldvordering zijnde het recht tot de prijs van de verkochte zaak;

Overwegende dat, moest overigens de betwiste identiteit bewezen zijn geworden, de vordering van eiseres dan toch nog niet gegrond ware;

dat de overdracht van de rechten van Roelant tegen De Brabandere inderdaad uitsluitend geschiedde « tot zekerheid en waarborg voor de betaling der wissels »;

dat de rechten van eiseres, ex cambio, uitgedoofd zijnde door verjaring het hieruit voortvloeit dat de in pandgeving die slechts een bijhorigheid is van bewuste rechten, evenmin kan voortbestaan;

dat de in pandgegeven schuldvordering niet opgehouden heeft aan Roelant toe te behoren zodat haar omvang moet bepaald worden in acht nemende alle excepties, — de kwijtschelding van schuld en de compensatie hierin begrepen — welke verweerder tegen Roelant kan doen gelden;

dat, zelfs, waar het gaat om een in pandgeving, eiseres zich had moeten gedragen naar de voorschriften van artikel 2.078 van het B. W. hetgeen zij niet heeft gedaan;

Overwegende dat de rechtsverhoudingen tussen partijen ook niet kunnen ontleed worden als een betaling met subrogatie vermits eiseres niet bewijst en zelfs niet beweert de schuld van De Brabandere aan Roelant te hebben betaald doch zich voorstelt als hebbende aan Roelant geld geleend;

Overwegende dat, overigens, moest eiseres zich in de voorwaarden bevonden hebben om als gesubrogeerde op te treden, zij hiervan de schuldenaar had moeten verwittigen om te voorkomen dat deze laatste, in de onwetendheid ervan, nog eens de gewezen

schuldeiser betalen zou (Kluyskens, Verbintenissen, 1931, bl. nr 176, 5°);

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Makende melding dat artikels 2, en 30 tot 42 van de wet van 15 Juni 1935 nageleefd werden,

Verklaart de vordering ontvankelijk doch niet gegrond, wijst ze van de hand en verwijst eiseres in de kosten.

NOOT. — Het beding, waarvan in het bovenstaand vonnis sprake is, is niet zeer duidelijk. De bedoeling van de partijen is klaarblijkelijk « tot zekerheid en waarborg van de betaling der wissels » een in pandgeving en geen overdracht van inschuld geweest. In dit geval moesten dan niet de regels betreffende de overdracht maar die betreffende de pandgeving toegepast worden. Dat dit aspect door de rechtbank werd opgemerkt blijkt uit het tweede gedeelte van het vonnis waarin op het einde zelfs een derde mogelijkheid wordt onderzocht. Vgl. in verband met deze kwestie o.m. De Page, IV, nr 374 bis.

BIBLIOGRAPHIE

SIMON Jules, **Handboek van het Belgisch strafrecht**, Tweede vermeerderde druk, Brussel, Etabl. Emile Bruylant, 1948, 273 blz.

De eerste druk van dit werk verscheen in 1943. Bestemd als leerboek voor studenten in het strafrecht kende het een groot succes. Dit was niet te verwonderen, eensdeels wegens de persoonlijkheid van de schrijver, leraar van strafrecht aan de Gentse universiteit; raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel en auteur van talrijke publicaties, en anderdeels wegens het feit dat sinds de *Beginnelen van Strafrecht* van wijlen Prof. Vliebergh, uitgegeven na de vorige oorlog, op dit gebied in het Nederlands niets meer verschenen was.

De thans voor ons liggende tweede druk telt een vijftigtal bladzijden meer dan de vorige en is ter zake van literatuur, rechtspraak en wetgeving, bijgewerkt. Voor wie het leerboek van Prof. Simon nog niet kent, kan medegedeeld worden, dat in een eerste deel de algemene beginselen van het strafrecht en in een tweede deel de regels van het Belgisch strafrecht beknopt worden uiteengezet. De bijzondere misdrijven en overtredingen zijn niet behandeld.

Het lijdt geen twijfel dat deze nieuwe en vermeerderde uitgave van het « Handboek van het Belgisch Strafrecht » hetzelfde succes tegemoet gaat als de vorige.

D. W.

MEDEDELINGEN

PROF. MR. C. J. NABER, NEGENTIG JAAR

De bekende Nederlandse romanist, Prof. Mr. J. C. Naber, oud-hoogleraar in het Romeins recht aan de universiteit te Utrecht, is op 11 Maart jl. negentig jaar geworden. Prof. J. C. Van Oven schrijft naar aanleiding van deze gebeurtenis in het Nederlands Juristenblad van 13 Maart (blz. 176-177) o.m. het volgende :

« Zelfs de ouderen onder ons herinneren zich hoe zij als student, ook buiten Utrecht, wonderverhalen vernamen over fabuleuze geleerdheid van deze professor, over zijn in 't Latijn gehouden colleges en... over de niet geringe eisen, die hij aan de candidandi voor hun examen stelde. En diegenen onder ons, die na hun doctoraal, verder studeerden in het privaatrecht,

maakten dan kennis met zijn wetenschappelijke productie, bewonderden daarin niet alleen, de ongewone kennis en belezenheid, maar ook de grote secherpzinigheid, de glasheldere betoogtrant, de oorspronkelijkheid en de van zo sterk temeperament getuigende zeggingskracht die de schrijver eigen waren.

Intussen dit geldt voor de meesten onzer slechts wat een deel van Naber's werkzaamheid betreft, de in het Nederlands geschreven opstellen over ons privaatrecht. Daarnaast staat dan het machtige oeuvre op het terrein van het Romeinse recht en wat daarmee samenhangt in oudheid en latere eeuwen. Dit werk «voor export bestemd», zoals Naber zelf het eenmaal uitdrukte, werd in ons land zekerlijk weinig gelezen, al was dan Naber's uittaling in een noot bij een zijner studies «sed in Hollandia nondem legor» zeer zeker overdreven. Maar wie kennis kon nemen van deze kostbare *observatio culae de jure romano* en andere Latijnse geschriften voelde zijn bewondering stijgen en ook in het buitenland wordt de hoge waarde van dit werk algemeen erkend. Ja, ongetwijfeld heeft het feit, dat het oeuvre waarmee Naber de wetenschap verrijkt en vooruitgebracht heeft, is neergelegd in een zeer lange reeks van betrekkelijk niet omvangrijke geschriften — zij het dan zwaar van inhoud — zonder samenhang en in een wel is waar voortreffelijk maar zeer moeilijk Latijn geschreven, afbreuk gedaan aan de invloed daarvan op de ontwikkeling der Romeinsrechtelijke wetenschap. Dit is nu eenmaal een niet bevredigend op te lossen probleem voor de Nederlandse romanist: wanneer hij in zijn moedertaal schrijft, de enige immers, waarin een mens tot de uiterste grenzen van zijn krachten kan uitdrukken wat hij denkt, dan wordt hij slechts door zeer weinig vakgenoten verstaan. Naber loste het op door in de aloude geleerdentaal te schrijven en hij deed dit op een wijze, die de hoogste bewondering wekt, maar die tevens het werk minder diep deed doordringen dan indien het in een der levende wereldtalen ware geschreven. Want ook zomanisten van universele reputatie buiten onze landsgrenzen erkenden in intiem gesprek, dat als zij bij de bestudering van een quaestie op een opstel van Naber stootten, zij onder de vele uren zwaren arbeid die de kennisneming daarvan vergde, menige zucht slaakten, en schrijver dezes schroomt niet te vermelden, dat hij eenmaal ondanks de krachtige bijstand van twee filologische collegae, er niet in slaagde, een passage uit een studie van Naber in het Nederlands te vertalen. Maar dit alles neemt de grote betekenis van zijn werk voor de bevordering onzer wetenschap niet weg, doet ook niet af aan de algemene erkenning der waarde daarvan «After all, he is an amazingly learned man», zo schreef mij onlangs een der coryphaeën onzer wetenschap en dit oordeel zal door heel de wetenschappelijke wereld zonder voorbehoud onderschreven worden.»

Overzicht der Rechtsliteratuur

NEDERLAND

BURNHAM, James, *Machtvorming der bewindvoerders* (The managerial revolution. Geaut. vertaling door Richter Roegholt). Hoe in de huidige maatschappij de bewindvoerders de macht in handen krijgen. 's Gravenhage, H. P. Leipold, 1947, VIII + 276 blz.

LOGEMANN, Dr J. H. A., *Over de theorie van een stellig staatsrecht*. Leiden, Universitaire Pers, 126 blz.

MEYERS, Prof. Mr. E., *De Algemene Begrippen van het Burgerlijk Recht*. Leiden, Universitaire Pers, 1948, 360 blz. (Deel I van Algemene Leer van het Burgerlijk Recht.)

SCHILTHUIS, Mr. G. J. C., *Waterschapsrecht*. Alphen a. d. Rijn, N. Samsom N.V., 1947, 577 blz.

FRANKRIJK

BOUSQUET, G. H., *Précis de droit musulman, principalement malékite et algérien*. 2e édit. entièrement remaniée et très considérablement augmentée du Précis élémentaire, tome I. Alger, La maison des livres, 1947, 246 p.

GAIN, René, et DELAISI, Pierre, *Guide formulaire des sociétés commerciales*. Paris, Dalloz, 1948, 624 p.

LABORDE-LACOSTE, *Précis élémentaire de droit civil*, Tome II, *Programme de capacité*. 2e édit. Paris, Recueil Sirey, 1948, 737 p.

LAINVILLE, Robert, *Libertés communales et politique expérimentale*. Paris, Recueil Sirey, 1948, 46 p.

MAZUYER, René, *Le pourboire Etude pratique*. Paris, Recueil Sirey, 1948, 165 p.

MITSAKIS, Aristide, *Le délinquant mineur en Grèce*. Paris, Recueil Sirey, 1948, 152 p.

MOLIERAC, J., *Initiation au Carreau*. Paris, Dalloz, 1948, 294 p.

PIERRON, Jacques, *Des Liens entre les présomptions de responsabilité de l'article 1384 du Code civil*. Mirecourt, impr. de P. Gehin, 1947, 12 p.

REDAIL, L., *Administration et gestion des Sociétés commerciales*, 2e édit. Paris, Recueil Sirey, 1948, 946 p.

RIPERT, Georges, *Traité élémentaire de droit commercial*. Paris, Librairie Générale de droit et de jurisprudence, 1948, IX - 1007 p.

RIPERT, Georges, *Le régime démocratique et le droit civil moderne*, 2e édit. Paris, Librairie Générale de droit et de jurisprudence, 1948, 430 p.

WILCHES, Edgardo-Manotas, *Le nouveau droit des gens*. Paris, Recueil Sirey, 1948, 152 p.

DUITSLAND

HILLEBRAND, Heinrich, *Einführung in das bürgerliche Recht Englands*. Essen-Kettwig, West-Verl. 1946, 64 S.

HIPPEL, Fritz von, *Die national-sozialistische Herrschaftsordnung als Warnung und Lehre*. Eine juristische Betrachtung. Tübingen, Mohr, 1946, 55 S. (Recht und Staat in Geschichte und Gegenwart. Nr 120.)

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad. — Alf. 11. — 13 Maart 1948. — Mr. A. F. Visser van IJzendoorn, Is de Staat gebonden aan overeenkomsten in zijn naam tijdens de bezetting hier te lande gesloten? — Prof. Mr. J. C. Van Oven, Prof. Mr. C. J. Naber. — Prof. Mr. W. G. Vegting, Art. 168 der Gemeentewet en de leer der «onsplitsbare wilsverklaring». — Mr. H. G. Ubbink, Art. 163, eerste lid, Grondwet. — Mr. B. J. R. Bakker, Sine ira et studio. — Mr. J. M. Polak, Het «gewone spraakgebruik» bij de uitlegging van wetten.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie. — 13 Maart 1948. — Nr 4025. — H. A. Drielsma, Beschouwingen over lopende burgerlijke vruchten naar Oud-Nederlands recht. — Dr. Ph. B. Libourel, Door overlijden vervallen lijfrenten en vermogensaanwasbelasting, m.o. Prof. Dr. P. J. A. Adriani.

Journal des Tribunaux. — 14 Maart 1948. — Nr 3760. — Albert Chomé, Réflexions sur la liberté de la presse. — Jurisprudence.